

דף קנ"ו

בדוקים אם הביא סימנים לקידושין לגירושין ולחליצה למיאונים ולמכור בנכ' אביו עד כ' ויום אחד, והאשה בת י"ב שנים ויום אחד. ואין סומכים על השנים להחזיקם כגדולים, להחשב את קדושיהם לקידושי ודאי⁶⁹ ודאי⁷⁰. ולגירושין, ודאי⁷¹ ולחליצה⁷², ולמיאונים. ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה, המכירה שמכר בנכסי אביו עד שהביא שתי שערות והוא בן עשרים שנה אינה מכירה.

בדוקים לגירושין של יבם בן ט' שואלת הגמרא, אם בדקנו אותו בשעת קדושין שביאתו קונה ביבמה ונמצא גדול, למה צריכים בדיקה בשעת הגירושין? עונה הגמרא, שצריכים לבדוק את היבם שרוצה לגרש את היבמה שיבם. שהרי שנינו במשנה, בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה, ואינו יכול לתת נותן גט עד שיהיה בן י"ג ויביא שתי שערות.

בדוקים אם היבמה הביאה שתי שערות לחליצה, מפני שמקישים אשה לאיש ואינה חולצת עד שתגדל ותביא סימני שיער. שלא כרבי יוסי שאמר שקטן אינו חולץ מפני שכתוב בפרשת חליצה "איש", אבל אשה חולצת בין אם היא גדולה ובין אם היא קטנה⁷³. ובדוקים למיאונים, אם הביאה שתי שערות ואינה יכולה למאן. שלא כרבי יהודה שאמר עד שירבה שחור, ולדברי רבי יהודה הבת ממאנת גם לאחר הבאת שערות עד שהשערות ירבו ויהיו שוכבות⁷⁴. ובמה שרב נחמן אמר בשם שמואל ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים, ולא אומרים עד שיהא בן שמנה עשרה.

הלכה תוך זמן כלפני זמן וכגידל בר והלכה שתוך זמן כלפני זמן. והלכתא כגידל בר מנשה וכמר זוטרא

69 אף להקל כגון לבטל קדושי שני שקידש אחריו בלא גט, ובדוקים אחריו אם הביא שערות או יחשבו קדושי ודאי. רשב"ם.

70 הבדיקה היא אחר שהגיע לכלל שנים אבל לפני שנים השערות הם שומא. והבדיקה מועילה גם שאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אם ימצאו סימנים אינם קדושין. ואם לא ימצאו סימנים הוא ספק חוששים שמא נשרו בספק דאורייתא. תוס'.

71 אם לא ימצאו שערות לא יהיו גירושין שלא סומכים להקל על חוקה שהביאו סימנים. וכן לחליצה ולמיאון. ואע"ג שבמיאון אמרו בפ' בא סימן קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חוקה שהביאה סימנים. הוא כשלא בדקו אבל כשבדקו ולא מצאו יכולה למאן ולא חוששים שמא נשרו כיון שלא בעל. אבל בזמן הזה לא בקיאים בהכרת גומות. תוס'.

72 כמו שמפרש לקמן שנקט משום אשה שלא תחלוץ עד שתגדיל ותביא סימני שיער. רשב"ם.

73 שמשום חליצת איש לא צריך שנלמד זאת מגירושין. תוס'.

74 ובמ' נדה מפ' עד שירבו השערות ויהיו שוכבות ונראה כמו שהרבה השחור ולא גור' על הלבן. רשב"ם. ור"י אומר שכן גורסים ועל הלבן הוא על הברשר שהוא לבן. תוס'.

אפילו קרקע שאילו במטלטלין אפילו פעוטות כבר שית מוכרין. רשב"ם.

75 אפילו קרקע שאילו במטלטלין אפילו פעוטות כבר שית מוכרין. רשב"ם.

והלכה כמר זוטרא, שכן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן מעיד לעדות מטלטלין. והלכה כאמימר שמתנת בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן היא מתנה⁷⁶. והלכה כמה שרב נחמן אמר בשם שמואל, שלא סומכים על שנים עד שנבדוק שהביא סימנים בקדושין, גירושין, חליצה ומיאונים. ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ויביא סימנים.

משנה

ר"א א' המח' נכסיו נכ' תמיד צריך המחלק נכסיו על פיו, רבי אלעזר אומר אחד להקנות כבריא
בריא ואחד מסוכן דינם שווה⁷⁷, וצריכים להקנות כבמתנת בריא, נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה, כקרקע. ושאינן להן אחריות, אין נקנין אלא במשיכה, כמטלטלין⁷⁸. אמרו לו, מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנו כבינת⁷⁹ לבתי, והיא בשנים עשר מנה. ומתה וקיימו את דבריה⁸⁰. אמר להן בני רוכל שהיו רשעים והלואי שתקברם אמם. והוא קנס שחכמים קנסום לקיים את מתנת אמם לבתה בלא קנין.

גמרא

מעשה במרוני אחד שא' שאין לו תקנה עד שיקנה באגב מפני שהיה בריא בשעת מתנה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה, וביקש ליתנם במתנה⁸¹. ואמרו לו, שאין להם תקנה שמקבל המתנה יזכה בהם⁸², עד שיקנה על גב קרקע. הלך ולקח בית סלע אחד סמוך לירושלים, ואמר צפוני לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות, ודרומו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו חכמים את דבריו. ואמרו לו משם ראייה?, המרוני היה בריא בשעת המתנה ואחר כך מת.

ר"ח או' שר"א אוסר לקיים קוצים בכרם מפני שבערביא היו מקיימים קוצים לגמליהם
אמר רב יהודה בשם שמואל, הטעם שרבי אלעזר קלל את בני רוכל, מפני

76 ואע"ג שמכירת נכסיו אינה מכירה. רשב"ם.

77 רבינו תם גורס ר' אלעזר ולא ר' אלעזר והוא ר' אלעזר בן שמוע. תוס'. אין אומרים כלל דברי שכי"מ ככתובין וכמסורין, אלא הוא כבריא וצריך קנין כשאר מתנת בריא. ואע"ג שמת המקבל לא קנה בלא קנין. ואפי' מצוה מחמת מיתה לר"א צריך קנין שהרי העמידו לעיל את המעשה של אמן של בני רוכל במצוה מחמת מיתה ואפ"ה ר"א חלק ואמר לחכמים בני רוכל תקברם אמם וקיימו דבריה שלא כדין אלא לקונסם. רשב"ם.

78 רשב"ם כ' שנראה שכיון שר"א לא מחלק בין שכ"מ לבריא כשמת הוא הדין שכשעמד אינו חוזר אם קנו מידו לר"א. רשב"ם.

79 רשב"ם פירש שכבינתי היא נושק"א שחוגרת בה צוארה. ולר"י נראה כפירוש הערוך שפירש ככוליאר הוא כעין עטרה שיש בה דבר חד. תוס'.

80 אם היתה מתנת שכי"מ בלא שיוך י"ל שר"א מודה במצוה מחמת מיתה שאינו צריך קנין והוא שמת. ולא צריך להעמיד את המעשה של בני רוכל במצוה מחמת מיתה. ואם היתה מתנת שכיב מרע במקצת וצריך להעמיד במצוה מחמת מיתה, שהרי במתנת שכיב מרע לד"ה לא קונה באמירה, ובע"כ שר"א חולק אפילו במצוה מחמת מיתה. רשב"ם.

81 מפני שהיה שכיב מרע לדברי ר"א ומקבלי המתנה לא היו אצלו. רשב"ם.

82 בקידושין מפרשים שאין תקנה שהמקבל יזכה לפי מה שלא סמכה דעתו עד שיקנה כו'. רשב"ם.

שהיו מקיימים קוצים בכרם. ורבי אליעזר לטעמו במה ששנינו במשנה, המקיים קוצים בכרם רבי אלעזר אומר קדש וחכמים אומרים לא קדש, אלא דבר שכמוהו מקיימין. ואמר רבי חנינא, טעמו של רבי אלעזר הוא מפני שבערביא מקיימים קוצים בשדות לגמליהם. וחכמים הולכים אחר רוב העולם שאינם מקיימים שדות לגמליהם.

אמר רבי לוי, קונים קנין משכיב מרע אפילו בשבת⁸³, בין במקום שצריך קנין כמו ששייר ובין במחלק כל נכסיו. ולא שיש לחוש לדברי רבי אלעזר שאומר שצריך קנין, שהרי קיימא לן כחכמים שאמרו שדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין⁸⁴.

משנה

ר"א בשבת דבריו קיימים ולא בחול ור"א בשבת וק"ו בחול
רבי אליעזר אומר, מי שחילק נכסיו בשבת, חכמים תקנו שדבריו קיימים בלא קנין וכתובה כדי שלא תטרופ דעתו, אבל לא בחול שיש תקנה בקנין וכתובה. רבי יהושע אומר⁸⁵, בשבת אמרו שדבריו קיימים וקל וחומר בחול. כיוצא בו זכין לקטן הואיל ואין לו יד לזכות לעצמו, חכמים תקנו שאחר זוכה ומקבל לצרכו, ואין זכין לגדול שיכול לזכות בעצמו דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר אמרו שזכין לקטן שלא בפניו, וקל וחומר שזכין שלא בפניו לגדול, שיש לו יד לקבל ולזכות ויכול לעשות שליח.

גמרא

ר"א ר"א או' בחול דבריו קיימים דר"א ר"א
בחול וק"ו בשבת כיו"ב זכין לגדול וכו'
אומרת הגמרא, מה ששנינו במשנה שרבי אליעזר אומר שבשבת דבריו קיימים מפני שאינו יכול לכתוב, היא כדברי רבי יהודה ולא כדברי רבי מאיר. ששנינו בברייתא, רבי מאיר אומר, רבי אליעזר אומר בחול דבריו קיימין מפני שיכול לכתוב אבל לא בשבת. רבי יהושע אומר בחול אמרו וקל וחומר לשבת⁸⁶. כיוצא בו זכין לגדול ואין זכין לקטן⁸⁷, דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר בגדול אמרו קל וחומר לקטן. רבי יהודה אומר, רבי אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאינו יכול לכתוב, אבל לא בחול. רבי יהושע אומר בשבת אמרו, קל וחומר בחול. כיוצא בו, זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי רבי אליעזר, רבי יהושע אומר

83 בין היכן שצריך קנין כמו ששייר ובין במחלק כל נכסיו. כיון שהטעם הוא משום שמא תטרופ דעתו עליו שלא סמכא דעתו שתתקיים צוואתו באמירה, כדי להפיס דעתו קונים אפילו בשבת בכל מתנתו בין ששייר וצריך קנין בין בלא שייר ודי באמירה. רשב"ם.

84 במצוה מחמת מיתה או בכותב כל נכסיו ששייר טירוף דעת ואע"פ שהקנין אינו מעלה ומוריד מ"מ הוא מצטער על הדבר, וה"ה בכותב מקצת שייך ביה טירוף דעת כפי' רשב"ם. ואפי' בשבת מותר להקנות. תוס'.

85 בירושלמי הגרסא היא וחכמים אומרים.

86 שכיון שאין יכול לכתוב עשו לו תקנה לקנות דבריו באמירה בעלמא. רשב"ם.

87 תוס' שואלים למה אין זכין לקטן הלא זכין לאדם שלא בפניו. וי"ל כיון שזוכה מטעם שליחות רק מי שיכול לעשות שליח יש לו זכיה ומאן שסובר שזכין לקטן ואין זכין לגדול סובר שכיון שגדול יכול לקנות לא תקנו לו זכיה כמו בקטן. תוס'.

לקטן אמרו קל וחומר לגדול.

